

PRINSIPPER FOR BEVARING AV TREBYGNINGER

Vedtatt av den Internasjonale Trekomiteen i ICOMOS i Datong, Kina i juni 1998 og stadfestet av ICOMOS generalforsamling i Mexico i oktober 1999.

Hensikten med dette dokumentet er å definere de grunnleggende og universelt anvendbare prinsipper og arbeidsmåter for å beskytte og bevare historiske trebygninger samtidig som de kulturelle verdier disse bygninger representerer blir ivaretatt. Med historiske trebygninger menes her alle typer bygninger og konstruksjoner som helt eller delvis er bygd i tre og som har kulturell betydning i seg selv eller som del av et større område.

Med henblikk på å bevare av slike bygninger og strukturer vil disse prinsippene:

anerkjenne betydningen av historiske trebygninger fra alle tidsepoker som en integrert del av menneskehetens kulturarv;

ta i betraktning den store mangfoldighet som finnes når det gjelder trebygninger sett i et globalt perspektiv;

ta i betraktning de forskjellige treslag og trekvaliteter som er brukt til å reise disse bygningene;

anerkjenne trebygningenes sårbarhet som følge av nedbrytning av materialene under varierende klimatiske betingelser, forårsaket av varierende luftfuktighet, lyspåvirkning, sopp- og insektsangrep, bruk og slitasje, brann og andre ulykker;

anerkjenne at trebygninger er truet som følge av deres sårbarhet, feilaktig bruk, samt tap av den tradisjonsbaserte material- og håndverkskunnskapen og bygningsteknologien;

ta i betraktning det mangfoldige spekter av behandlingsmåter som er nødvendig for bevaring og beskyttelse av disse kulturressursene;

ta hensyn til Venezia-charteret, Burra-charteret og relevante anbefalinger og prinsipper fra UNESCO og ICOMOS, og søke å anvende disse ved beskyttelsen og bevaringen av historiske trebygninger; og
gi følgende anbefalinger:

BYGNINGSUNDERSØKELSER OG DOKUMENTASJON

1 Bygningens struktur og dens forskjellige deler må omsorgsfullt undersøkes og dokumenteres før det gjøres inngrep. Likeledes må materiale som brukes under en istandsetting, dokumenteres. Dette arbeidet må gjennomføres i henhold til anvisningene i artikkel 16 i Venezia-charteret og i ICOMOS-dokumentet Prinsipper for dokumentasjon av bygninger og områder (ICOMOS Principles for the Recording of Monuments, Groups of Buildings and Sites).

All nødvendig dokumentasjon, heri innbefattet karakteristiske eksempler på materialer som er blitt overflødige eller fjernet fra bygningen, og informasjon om relevante tradisjonelle kunnskaper og teknologier, skal samles og forsvarlig lagres og skal gjøres tilgjengelig etter

behov. Dokumentasjonen skal også inneholde en redegjørelse for valg av materialbruk og metoder i bevaringsarbeidet.

2 En gjennomgripende og nøyaktig undersøkelse av tilstanden og årsaken til nedbrytning av den historiske trebygningen må gå forut for ethvert inngrep. Undersøkelsen må baseres på historisk dokumentasjon, undersøkelse av bygningens konstruksjon og alle dens detaljer og, hvis nødvendig, vitenskapelige undersøkelser av den fysiske struktur gjennom ikke-destruktive metoder. Dette skal imidlertid ikke hindre nødvendige mindre inngrep og akutte sikringstiltak.

KONTINUERLIG OVERVÅKNING OG VEDLIKEHOLD

3 En gjennomgripende strategi for jevnlig overvåkning og vedlikehold er av avgjørende betydning for vern av den historiske trebygningen og dens verdi som kulturminne.

INNGREP

4 Hovedformålet med bevaring og vern er å ivareta kulturminnets autenticitet og helhetlige ekthet som historisk vitnesbyrd. Ethvert inngrep må derfor baseres på dyptgående undersøkelser og vurderinger av kulturminnets historiske og kulturelle verdier og fysiske tilstand. Ethvert problem må betraktes særskilt og løses med respekt for de kulturelle og historiske verdier den historiske trebygningen representerer, samt med respekt for den konstruktive og fysiske helhet som angår den historiske trebygning med omgivelser.

5 Ethvert inngrep skal fortrinnsvis:

- a) bygge på tradisjonsbaserte byggemetoder;
- b) være reversibelt, hvis teknisk mulig; eller
- c) i det minste ikke forhindre fremtidig bevaringsarbeide når dette måtte bli nødvendig; og
- d) ikke forhindre muligheten for senere å kunne få tilgang til historisk dokumentasjonmateriale som måtte finnes i den historiske trebygningen.

6 Det ideelle er å gjøre minst mulig inngrep i den historiske trebygningens konstruksjon og materialer. Under visse omstendigheter kan minimalt inngrep for å bevare og verne en historisk trebygning innebære at den helt eller delvis demonteres for at man skal kunne gjennomføre den nødvendige reparasjonen.

7 Ved et inngrep skal den historiske trebygningen betraktes som et hele. Alle materialer, det vil si alle konstruktive deler, deler som fyller ut partiene mellom de konstruktive ledd, kledninger og tekkinger, tak, gulv, himlinger, vinduer, dører osv. skal alle bli gitt den samme oppmerksomhet. I prinsippet skal så mye som mulig av eksisterende materialer beholdes. Vernet skal også omfatte overflatebehandling som f.eks. puss, maling og beis, tapet, osv. Hvis det skulle vise seg å være nødvendig å fornye overflater, skal de originale materialer og påføringsteknikker brukes i så stor grad som mulig.

8 Målet med bevaring er å verne den historiske trebygning og dens konstruksjoner og å gjøre dens kulturverdier tydelige ved å fremheve lesbarheten av den historiske helheten, det vil si tidligere tilstander slik det kandokumenteres gjennom det eksisterende materielle og historiske bevismateriale, kfr. artiklene 9 13 i Venezia-charteret. Deler som gjennom et bevaringsarbeide

må fjernes fra bygningen, må katalogiseres, og karakteristiske eksempler må bevares som en del av dokumentasjonen.

REPARASJON OG ERSTATNING AV FJERNEDE DELER

9 Ved reparasjon av en historisk trebygning kan eksisterende, men ødelagte deler erstattes av nytt trevirke når relevante historiske og estetiske verdier blir ivaretatt. Dette gjelder i de tilfeller der det er hensiktsmessig for å erstatte svekkede eller skadete bygningsdeler, eller for å tilfredsstille krav knyttet til helhetskonseptet for bevaringen av bygningen.

Nye bygningselementer eller deler av slike skal lages av de samme treslag som de opprinnelige og med de samme eller, hvis dette anses mer hensiktsmessig, med bedre egenskaper enn i de deler som de erstatter. Hvor dette er mulig, skal slik likhet også omfatte trevirkets naturlige egenskaper slik som kvistplassering, årringsbredde, osv. Fuktighetsinnhold og andre fysiske egenskaper i det nye trevirket skal være i samsvar med de fysiske egenskaper som er definert av det eksisterende trevirket.

Håndverksteknikk og bygningsteknologi, inklusive bruk av verktøy og trebehandlingsmaskiner, skal hvor det er mulig, være lik eller i samsvar med det som ble brukt opprinnelig. Spiker, stift eller andre sekundære materialer skal også, hvor dette er mulig, være i samsvar med det som er brukt i det opprinnelige byggearbeidet.

Hvis en bygningsdel må erstattes, skal tradisjonelle treforbindelser brukes for å forbinde det eksisterende med det nye dersom dette er i samsvar med konstruksjonsmessige krav.

10 Det må aksepteres at nye bygningselementer eller deler av slike vil skille seg ut fra de eksisterende deler av bygningen. Det er ikke ønskelig å kopiere nedbrytningen eller deformasjoner i den bygningsdelen som blir erstattet. Dersom slike finnes, kan passende tradisjonelle metoder eller godt dokumenterte moderne metoder brukes for inntoning av nytt trevirke dersom dette ikke skader eller på annen måte bryter ned trevirkets overflate.

11 Nye bygningselementer eller deler av slike bør merkes dersom dette gjøres lite fremtredende, gjennom f.eks. brennmerking, slik at de nye delene kan identifiseres senere.

SKOGSRESERVATER FOR BEVARINGSFORMÅL

12 Det er ønskelig at det i alle land opprettes skogsreservater hvorfra det er mulig å fremskaffe trevirke som er av en beskaffenhet som er egnet for bevaring og reparasjon av historiske trebygninger.

Det er ønskelig at institusjoner som har ansvaret for bevaring av kulturminner, etablerer lager (materialbanker) av trevirke som er egnet for bevaringsformål.

MODERNE MATERIALER OG TEKNOLOGIER

13 Moderne materialer, slik som f.eks. epoxy, og teknologier, slik som f.eks. forsterkning av konstruksjoner med stål, må brukes med den største forsiktighet og bare i de tilfeller hvor

holdbarheten og den konstruktive stabilitet er blitt bevist gjennom lang tids bruk. Kulturminnets historiske og estetiske verdier må tas hensyn til ved montering av tekniske installasjoner som oppvarmingssystemer, eller deteksjons- og slukkesystemer for brann m.v.

14 Bruk av pesticider må grundig kontrolleres og overvåkes og skal bare brukes hvor det beviselig vil ha en effekt, hvor hensynet til miljøet og helsemessige forhold er tilstrekkelig ivaretatt, og hvor sannsynligheten for et vellykket resultat sett over et langt tidsrom er sannsynlig,.

UTDANNING OG OPPLÆRING

15 Gode utdanningstilbud er en forutsetning for re-aktivisering av de kulturelle verdiene som er knyttet til de historiske trebygningene, og er en forutsetning for en bærekraftig bevaring og utvikling av bygningene. Det oppfordres derfor til opprettelse og videreutvikling av utdanningstilbud innen vern og konservering av historiske trebygninger. Slik utdanning må baseres på en omfattende strategi som tar hensyn til behovene knyttet til bærekraftig produksjon og forbruk, og må foregå på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Utdanningen bør rette seg mot alle relevante profesjoner og yrker som involveres i bevaringsarbeidet, spesielt arkitekter, konservatorer, ingeniører, håndverkere og forvaltere.